

Rafał Kobis*

**SPRAWOZDANIE Z I MIĘDZYNARODOWEJ
E-KONFERENCJI NAUKOWEJ „OBLICZA
WSPÓŁCZESNEGO TERRORYZMU / FACES
OF MODERN TERRORISM”,
KATOWICE 14–18 GRUDNIA 2015 ROKU**

W dniach 14–18 grudnia 2015 r. miała miejsce pierwsza międzynarodowa e-konferencja naukowa – „Oblicza Współczesnego Terroryzmu”. Organizatorami wydarzenia była Spółka Akademycka Wisepłace sp. z o.o. oraz Uniwersytet Śląski w Katowicach. Tematem przewodnim e-konferencji był wielopłaszczyznowy problem terroryzmu we współczesnym świecie. Do udziału w e-konferencji zostali zaproszeni przedstawiciele świata nauki, reprezentanci administracji publicznej oraz osoby reprezentujące środki masowego przekazu.

Zgodnie z założeniami e-konferencji organizatorzy przygotowali szeroki zakres merytoryczny, w którym znalazły się takie zagadnienia, jak: bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe w XXI w.; terroryzm w perspektywie historycznej; zjawisko terroryzmu – dywagacje teoretyczne i definicyjne; od terroryzmu politycznego do cyberterroryzmu; podstawowe determinanty i środowisko współczesnego terroryzmu; organizacje terrorystyczne – ich struktura, organizacja, działalność; operacje i działania antyterrorystyczne; polityczne, gospodarcze oraz społeczne skutki zamachów terrorystycznych; przeciwdziałanie terroryzmowi – prewencja oraz działania wyprzedzające terroryzm. Powyższe zagadnienia mogły zostać przedstawione zarówno w formie prezentacji elektronicznej (*Microsoft power point*) jak i w formie audio oraz audio-video. Konferencja miała charakter asynchroniczny, co stanowi novum na polskim rynku konferencji. Oznacza to, że uczestnicy mogli się logować w dowolnej, najbardziej odpowiedniej dla siebie chwili i komento-

* Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Jabłonowskich 5, 31-144 Kraków, adres e-mail: rafal.kobis@gmail.com

wać umieszczone na platformie prezentacje, jak i odpowiadać na zadane uczestnikom pytania. W związku z taką formę prowadzenia dyskusji e-konferencja została zaplanowana aż na 4 dni.

Dr Grzegorz Libor (Uniwersytet Śląski) w prezentacji otwierającej e-konferencję posłużył się ciekawym zabiegiem – eksperymentem myślowym. Wnioski wyciągnięte z jego eksperymentu wykazały wieloaspektowość i niejednoznaczność współczesnego terroryzmu. Historyczny wymiar terroryzmu na przestrzeni dziejów przedstawił Mateusz Targoś, natomiast Beata Sobolewska skupiła się na przedstawieniu zjawiska w drugiej połowie XIX i XX w. Formę wprowadzenia do e-konferencji miało również wystąpienie Zuzanny Grzywacz-Melerskiej dotyczące określenia różnic między religią a ideologią oraz ich wzajemnego wpływu na bezpieczeństwo międzynarodowe. Dr Janka Skrzypek przygotowała natomiast wystąpienia zatytułowane: *Terroryzm jako teatr. Zalety i wady metafory teatru w odniesieniu do terroryzmu i antyterroryzmu*.

Kolejny z zaprezentowanych referatów dotyczył genezy i funkcjonowania Państwa Islamskiego na Bliskim Wschodzie. Autorka prezentacji – Beata Belica (Uniwersytet Warszawski) przedstawiła w sposób jasny i klarowny etymologię, genezę oraz źródła fenomenu jednej z najmłodszych organizacji terrorystycznych. Wnioski wyciągnięte przez autorka są słuszne – Państwo Islamskie nie jest źródłem obecnej destabilizacji Bliskiego Wschodu, lecz jednym z jej przejawów. Innymi słowy walka z Państwem Islamskim nie może być dla świata zachodniego jedynie celem samym w sobie. Na ideologicznych fundamentach działalności Państwa Islamskiego swoją uwagę skupiła Marta Stempień. Zdaniem autorki ISIS swoje podstawy ideologiczne czerpie z poglądów myślicieli: Ibn Tajmijja, Muhammada bin Abdula Wahhaba, Abu al-Aliego al-Maudidiego czy Sajjida Kutba. Światopogląd tej dżihadystowskiej struktury oparty jest również na myśli Abu Muhammada al-Maʿqdisiego, Abu Bakra Naji i Abu Musaba al-Suriego, łącząc w sobie elementy poglądów salafickiego dżihadyzmu, millenaryzmu, sekciarstwa i takfiryzmu.

Kolejny prelegent – Adam Starzyk (Uniwersytet Wrocławski) przedstawił rzadko poruszaną w polskiej literaturze problematykę terroryzmu na Cejlonie. Tematem prezentacji zatytułowanej *Lankijska ofensywa przeciw Tamilskim Tygrysom w latach 2008–2009 w kontekście wojny sprawiedliwej* były działania i kontradziałania wymierzone w jedną z bardziej tajemniczych organizacji terrorystycznych w historii. W swoim wystąpieniu autor podjął się próby odpowiedzi na następujące pytanie badawcze: „Czy Tygrysy Wyzwolenia Tamilskiego Illamu należy uznawać za organizację terrorystyczną, czy raczej jako ugrupowanie partyzanckie stosujące terroryzm?”. Swoje badania Adam Starzyk oparł nie

tylko na sposobach działania Tamilskich Tygrysów, ale także na kontrdziałaniach podejmowanych przez władze Sri Lanki. Równocześnie wnioski wynikające z powyższych porównań zostały wzmocnione poprzez zastosowanie przez autora koncepcji wojny sprawiedliwej i niesprawiedliwej autorstwa Michaela Walzera.

Prezentację dotyczącą wewnętrznego uwarunkowania bezpieczeństwa militarnego Izraela na początku XXI w. przedstawił natomiast Patryk Jędrowiak. Problematyka pracy była oryginalna, ponieważ kładła główny nacisk na krajowe uwarunkowania izraelskiego systemu bezpieczeństwa, nie zaś na uwarunkowania międzynarodowe. W swojej prezentacji autor omówił najważniejsze izraelskie służby, odpowiedzialne za obronę Erec Israel przed zagrożeniem wewnętrznym. Przedstawione zostały również zasady poboru do armii izraelskiej, a także jej zasoby militarne. Ciekawym zabiegiem było postawienie kontrowersyjnej tezy, czy militaryzacja izraelskiego społeczeństwa nie jest przypadkiem wynikiem działań elit politycznych Izraela, które są mocno związane ze środowiskami wojskowymi.

Marcin Adamczyk (Uniwersytet Wrocławski) w swoim opracowaniu przedstawił z kolei analizę wyzwania, jakim dla Chińskiej Republiki Ludowej jest tzw. Państwo Islamskie. Komunistyczne Chiny od ponad 20 lat toczą bowiem krwawą walkę z islamskim terroryzmem w prowincji Sinciang, a od kilkunastu miesięcy również z nowym kalifatem islamskim, który wypowiedział Chinom wojnę. Ujgurscy terroryści dołączają masowo do ISIS, a Pekin rozważa dołączenie do Rosji w jej interwencji w Syrii. We wnioskach autor stwierdza, że dla Chin Państwo Islamskie pozostaje nie mniejszym zagrożeniem niż dla świata zachodniego.

Anna Cichecka, doktoranta Uniwersytetu Wrocławskiego oraz analityk PCSA, przedstawiła prezentację pt. *Boko Haram a kwestia statusu kobiet w Nigerii*. Punktem wyjścia dla rozważań była głośna sprawa uprowadzenia ponad 200 dziewcząt ze szkolnego internatu w miejscowości Chibok w 2014 r. Zdaniem autorki, choć kobiety nie są jedynymi ofiarami Boko Haram, to jednak niektóre z ataków skoncentrowane są głównie na kobietach. Jest to konsekwencja szeregu wzajemnie skorelowanych czynników warunkowanych przez tradycję, normy kulturowe, wierzenia, system legislacyjny, itd. W rezultacie negatywne stereotypy dotyczące kwestii równouprawnienia stają się determinantą w wyznaczaniu celów ugrupowania Boko Haram.

Analizie struktury, organizacji oraz działalności najstojniejszych ugrupowań terrorystycznych poświęcone było wystąpienie mgr Anny Horzeli. W swojej pracy autorska przedstawiła krótką sylwetkę takich organizacji terrorystycznych, jak: Al-Kaida, Hamas, Hezbollah, Kraj

Basków i Wolność (ETA), Tamilskie Tygrysy, Irlandzka Armia Republikańska (IRA), Al-Fatah (Czarny Wrzesień) oraz Państwo Islamskie (ISIS). We wnioskach autorka stwierdziła, że z terroryzmem mamy do czynienia od wieków, choć tak naprawdę przybrał on na sile dopiero w ostatnich latach.

Prezentacja Damiana Jasińskiego na temat *Prywatyzacja wojny i działalność Private Military Companies w wojnie z terroryzmem. Przypadek Iraku i Afganistanu* była z kolei próbą zdiagnozowania zjawiska prywatyzacji we współczesnych konfliktach zbrojnych i udziału prywatnych podmiotów w operacjach w Iraku i Afganistanie w kontekście prowadzonej wojny z terroryzmem. Natomiast Patryk Bukowski w swoim referacie w wersji audio przedstawił w krótki, acz wnikliwy sposób zjawisko terroryzmu państwowego na przykładzie rozpadu byłej Jugosławii.

Problematykę moralnego wymiaru działań zwalczających terroryzm (m.in. wymogi proceduralne czy kwestię tortur) podjęła Magdalena Latacz z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jej referat pod tytułem *Dopuszczalność wykorzystania wybranych form walki z terroryzmem z punktu widzenia praw podstawowych* był jednym z najciekawszych, jeśli nie najciekawszym wystąpieniem na wspomnianej e-konferencji. Równie interesujący był tekst wystąpienia przygotowany przez dr Constantina Bucheta z Romanian Academy na temat działań rumuńskiej dyplomacji w sprawie stworzenia nowych ram prawnych dla globalnych działań antyterrorystycznych.

Tematykę cyberterroryzmu zajęli się Anna Rabiak, Łukasz Dziura oraz Marcin Kowalczyk. Wystąpienie Anny Rabiak dotyczyło terminologii związanej ze zjawiskiem cyberterroryzmu. Referat Łukasza Dziury skupiał się na potencjalnych zagrożeniach wynikających z postępującej informatyzacji oraz omawiał próby stworzenia międzynarodowych regulacji przez Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego i Parlament Europejski, mających na celu wypracowanie minimalnych standardów bezpieczeństwa przez państwa członkowskie i stworzenie ramy prawnej dla przyszłych działań. W prezentacji zatytułowanej *Cyberterroryzm – ataki na systemy informatyczne* Marcin Kowalczyk przeanalizował możliwe zagrożenia i dokonał ich klasyfikacji, zaczynając od ataków z wykorzystaniem szkodliwego oprogramowania, poprzez DoS/DDoS i sniffing, a kończąc na phishingu, spoofingu i metodach socjotechnicznych. Opisał również, jak wpływają na bezpieczeństwo oraz jakich używa się środków zaradczych w celu zabezpieczenia systemów informatycznych. Kamil Baraniuk z Uniwersytetu Wrocławskiego skupił swoją uwagę na problemie wykorzystania takich mediów społecznościowych, jak Facebook, Twitter czy Youtube przez organizacje terrorystyczne. Równie interesują-

ce było wystąpienie dr Doroty Nowalskiej-Kapuścik (Uniwersytet Śląski) dotyczące innej formy terroryzmu ponowoczesnego – mianowicie tzw. terroryzmu konsumenckiego. Intencją autorki była próba przybliżenia tej koncepcji wraz z określeniem jej najważniejszych cech. Celem prezentacji Jakuba Ciołka z Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach było zjawisko ekoterroryzmu.

Swoją prezentację przedstawił również autor niniejszego sprawozdania – Rafał Kobis. W wystąpieniu zatytułowanym *Zjawisko bandit d'honneur w Algierii – pierwowzór współczesnych terrorystycznych grup zbrojnych* przedstawił nieporuszany dotąd w literaturze przedmiotu problem historycznych uwarunkowań rozwoju terroryzmu w Afryce Północnej. Zdaniem autora prezentacji jednym z głównych czynników warunkujących popularność terrorystycznych grup zbrojnych w tym regionie świata jest tradycja górskich banitów. Pod pojęciem tym kryją się muzułmanie, którzy w wyniku kolonialnej niesprawiedliwości zeszli na drogę przestępstwa, rozpoczynając prywatną wojnę przeciwko administracji kolonialnej. Równocześnie według autora zarówno w przeszłości (okres wojny o niepodległość), jak i współcześnie (działania grup terrorystycznych) możliwe jest wskazanie licznych odniesień do taktyki stosowanej przez XIX-wiecznych banitów.

Symboliczny wymiar miały dwie prezentacje – obie przygotowane w języku francuskim i nawiązujące do ostatnich wydarzeń w Paryżu. Pierwsza, autorstwa Sébastiena Bauveta pod tytułem *Questionner sociologiquement les réactions aux attentats islamistes du 13 novembre 2015 à Paris*, odnosiła się do pytania o znaczenie tych wydarzeń dla nauk społecznych i humanistycznych. Natomiast dr Renata Jankowska z Uniwersytetu Śląskiego przedstawiła naukową analizę fenomenu ostatnich zamachów w Paryżu.

W ciągu kilku tygodni od zakończenia e-konferencji planowane jest przygotowanie publikacji pokonferencyjnej w formie e-booka.